

Yoğun Bakım Hemşirelerinin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation of Intensive Care Nurse's Attitudes Regarding the Role of Care Governors in terms of Some Variables

Tuba YILMAZ BULUT¹, Mesiya AYDIN², İlknur AYDIN AVCI³

¹Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kocaeli
• tuba_yilmaz1991@hotmail.com • ORCID > 0000-0001-7850-7723

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Samsun
• mesiya235@gmail.com • ORCID > 0000-0002-4632-6562

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Samsun
• ilknura@omu.edu.tr • ORCID > 0000-0002-5379-3038

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma / Research

Geliş Tarihi / Received: 22 Aralık / December 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 4 Mart / March 2022

Yıl / Year: 2022 | **Cilt – Volume:** 7 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa / Pages:** 217-228

Atıf/Cite as: Yılmaz Bulut, T., Aydın, M. ve Aydın Avcı, İ. "Yoğun Bakım Hemşirelerinin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi - Evaluation of Intensive Care Nurse's Attitudes Regarding the Role of Care Governors in terms of Some Variables" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi - Journal of Samsun Health Sciences 7(1), April 2022: 217-228.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Tuba YILMAZ BULUT

Yazar Notu / Author Note: Bu çalışma 16-17 Temmuz 2018 tarihinde Roma/İTALYA' da düzenlenen "50th World Congress on Men in Nursing" kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BAKIM VERİCİ ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ:

Amaç: Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin, bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının, bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmanın evrenini, Karadeniz Bölgesinin bir ilindeki tüm devlet hastanelerinin yoğun bakım servislerinde çalışan 307 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş olup araştırmanın yapıldığı tarihlerde araştırmaya katılmayı kabul eden 202 hemşire olasılıksız olarak araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan tanıtıcı özellikler formu ve 'Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği' kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %70.8'i kadın, %29.2'si erkektir. Araştırmaya katılan hemşirelerin %85.6'sının hemşireliğin bakım verici rollerine ilişkin hizmet içi eğitim aldığı belirlenmiştir. Araştırmada hemşirelerin cinsiyetleri ile Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ) puan ortalamaları karşılaştırıldığında kadınların ortalama puanı erkeklerinkinden yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli erkek hemşirelerin medeni durumları ile HBRTÖ Bireyi Koruma Ve Haklarına Saygılı olma alt boyutu karşılaştırıldığında evli erkek hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları bekar erkek hemşirelerden daha olumlu bulunmuştur ($p=0.021$).

Sonuç: Evli erkek hemşirelerin bekar erkek hemşirelere göre bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucu bulunmuştur. Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ve yaş, cinsiyet, hemşirelerin hastalara yeterli bakım verme durumu değişkenlerinin hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı; Hemşire; Yoğun bakım; Tutum.

EVALUATION OF INTENSIVE CARE NURSE'S ATTITUDES REGARDING THE ROLE OF CARE GOVERNERS IN TERMS OF SOME VARIABLES

ABSTRACT:

Aim: It is aimed to evaluate the attitudes of nurses working in intensive care regarding their caregiver roles in terms of some variables.

Method: The universe of this descriptive study consists of 307 nurses working in the intensive care units of all state hospitals in a province of the Black Sea Region. Sample selection was not made, and 202 nurses who agreed to participate in the study at the time of the study were included as improbable. Introductory characteristics form prepared by the researchers and the "Attitude Scale of Nurses to Caregiver Roles" were used as data collection tools.

Results: 70.8% of the nurses participating in the study were female and 29.2% were male. It was determined that 85.6% of the nurses participating in the study received in-service training on the caregiver roles of nursing. In the study, when the mean scores of the Attitudes Related to the Nurses' Caregiver Roles Scale (HBRTÖ) were compared according to the gender of the nurses, the mean score of women was found to be higher than that of men. When the marital status of the married male nurses participating in the study was compared with the HBRTÖ Protecting the Individual and Respecting Their Rights sub-dimension, the attitudes of married male nurses towards their caregiver roles were found to be more positive than single male nurses ($p=0.021$).

Conclusion: It was found that married male nurses have more positive attitudes towards their caregiver roles than single male nurses. It was determined that the attitudes of the nurses towards their caregiver roles were positive and that the variables of age, gender, and the nurses' ability to provide adequate care to the patients did not affect the attitudes of the nurses towards their caregiver roles.

Keywords: *Nursing care; Nursing; Intensive care unit; Attitude.*

GİRİŞ

Bakım “bir şeyin iyi yönde gelişmesi, iyilik durumunun devam etmesi için verilen emek, kişinin beslenme, giyinme vb. gereksinimlerini üstlenme ve sağlama” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). Bakım hemşirelerin en vazgeçilmez, temel ve bağımsız rolüdür ve hastalık durumunda bireye özgü bir bakım planının hazırlanmasını ve uygulanmasını içermektedir (Yılmaz ve ark., 2017). Yoğun bakım ise, yaşamı tehdit eden çeşitli akut koşullarda sağlanan sürekli, karmaşık, ayrıntılı sağlık bakımının sunulduğu alanlardan biridir ve yoğun bakım hemşireliği, yaşamı tehdit eden hastalıkları veya yaralanmaları olan hastalara bakım vermeyi, aynı zamanda aile üyelerine rahatlık ve destek sağlamayı kapsamaktadır (De Beer et al., 2011). Bununla birlikte yoğun bakım ünitelerinde görev yapan hemşirelerin, hasta ile tedavi ekibinin diğer üyelerinden daha fazla yakın ilişki kurdukları bilinmektedir (Vanderspank-Wright, 2011). Hemşire-hasta arasında yoğun bir etkileşimin olduğu bu bakım sürecinin hemşire ya da hasta kaynaklı bazı değişkenler tarafından etkilendiği belirtilmektedir (Cranley et al., 2021; Ostergaard et al., 2020). Literatürde yoğun bakım hemşirelerinin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının bireysel özellikler ve sosyo-kültürel faktörlerden etkilendiği bildirilmektedir (Cranley et al., 2021; Ostergaard et al., 2020). Bu bireysel özellikler içinde medeni durum, yaş, bakım veren hemşirenin cinsiyeti (Kalı, 2019) ve hemşirenin sahip olduğu değerler (Tuna & Şahin, 2021) gibi faktörler yer almaktadır. Ayrıca çalışma alanlarının da hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarını etkilediği görülmektedir (Cranley et al., 2021). Bu değişkenler arasında yer alan cinsiyetin bakım vermeye ilişkin tutumlar üzerindeki etkisi dikkat çekicidir.

Bakımın tarihsel olarak kadınlıkla ilişkilendirilmiş olması, bakım verme işinin uzun bir süre kadınlar tarafından yürütülmesi erkeklerin hemşireliğe girişini sınırladığı belirtilmektedir (Arreciado Marañón et al., 2019). Sağlık hizmeti ihtiyaçlarının artması, hemşire ihtiyacının artması ve iş garantisi ihtiyacı göz önüne alındığında, artık erkeklerin daha fazla hemşirelik mesleğini seçtiği (Zamanzadeh et al., 2013) ve erkek hemşirelerin son yıllarda bakım verme sürecine dahil olabildiği görülmektedir (Temmuz, 2016; Koç ve ark., 2010). Yapılan bir çalışmada araştırmadaki katılımcıların %61.6’sının her iki cinsiyetten bakım alabileceğini ifade ettiği, %61.9’unun ise erkek hemşirelerin yoğun bakım, ameliyathane ve acil servis gibi birimlerde çalışması gerektiğini ifade ettiği saptanmıştır (Akbulut-Başçı & Yılmazel, 2016). Bir başka çalışmada yoğun bakım ve acil servis gibi alanların erkek hemşireler için daha uygun yerler olduğu belirtilmektedir (Bujang et al., 2020). Erkek hemşireler ile yapılan nitel bir araştırmada ise erkek hemşirelerin, cinsiyete dayalı kalıp yargılarının iş tatminsizliğine neden olduğunu, diğer yandan hastalara bakım vermenin ve fark yaratmanın onları meslekte kalmaya motive eden kişisel ödüller olduğunu ifade ettikleri belirtilmiştir (Rajacich et al., 2013). Bu araştırmanın amacı; hemşirelik bakımının en yoğun olarak uygulandığı yoğun bakım servis-

lerinde hemşirelerin, bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından değerlendirmektir.

Araştırma sorusu: Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasında anlamlılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Şekli

Bu araştırma tanımlayıcı araştırma ilkelerine uygun olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma Ocak-Mart 2018 tarihleri arasında Karadeniz Bölgesinin bir ilinde bulunan tüm devlet hastanelerinde uygulanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Karadeniz Bölgesinin bir ilinde ki tüm devlet hastanelerinin yoğun bakım servislerinde çalışan 307 hemşire oluşturmaktadır. Bu çalışmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde araştırmaya katılmayı kabul eden 202 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırmada evrenin %65.79'una ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriterleri; hastanelerin yoğun bakım servislerinde çalışıyor olmak ve çalışmaya katılım konusunda gönüllü olmasıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın yapıldığı tarihlerde yoğun bakım servislerinde çalışan tüm hemşirelere ayrı bir odada 15 sorudan oluşan tanıtıcı özellikler formu ile Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği formu; hemşireler tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Veri toplama formlarının tamamlanması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler "Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği" ve tanıtıcı özellikler anket formu ile elde edilmiştir.

Tanıtıcı Özellikler Anket Formu

Araştırmacılar tarafından literatür destekli (Baykara, 2014; Coşkun & Özdilek, 2012) geliştirilmiş ve 15 sorudan oluşan tanıtıcı özellikler anket formu, hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, eğitim durumu, vb.), kaç yıldır yoğun

bakımda çalıştıklarını, hastalara verdikleri bakımda kendilerini ve meslektaşlarını yeterli görüp görmediklerini sorgulamaktadır.

Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ)

Koçak ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen ölçekte 16 madde bulunmaktadır. Ölçekte “Hemşirenin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutum”, “Hastanın öz bakım gereksinimlerinin giderilmesi ve hemşirenin danışmanlık rolüne ilişkin tutum” ve “Hemşirenin tedavi sürecindeki rolüne ilişkin tutum” olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek 5’li likert tiptedir ve maddeleri katılımcılar tarafından “Kesinlikle katılmıyorum (1)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kısmen Katılıyorum (3)”, “Katılıyorum (4)” ve “Tamamen Katılıyorum (5)” seçenekleri ile değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 16 ve en yüksek puan 80’dir. Ölçek uygulanması sonucu hesaplanan puan yükseldikçe hemşirelerin bireye bakım verime rollerine yönelik tutumları olumlu, ortalama puanı düştüğünde ise olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Cronbach Alfa değeri HBRTÖ’nün tüm maddeleri için 0.91 olarak belirtilmiştir (Koçak ve ark., 2014). Yapılan bu çalışmada ise ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri 0.93 olarak belirlenmiştir. “Hemşirenin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutum” alt boyutu Cronbach Alfa değeri 0.87, “Hastanın öz bakım gereksinimlerinin giderilmesi ve hemşirenin danışmanlık rolüne ilişkin tutum” alt boyutu Cronbach Alfa değeri 0.88 ve “Hemşirenin tedavi sürecindeki rolüne ilişkin tutum” alt boyutu Cronbach Alfa değeri ise 0.74 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Analizler IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 23.0 paket programı ile hesaplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ortalama, standart sapma, testleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde One-Way ANOVA, Mann-Whitney U testi, Student t testi, Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi $p=0.05$ ’dir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (Karar No= 2017/ 272-322) ve İl Sağlık Müdürlüğünden Bilimsel Araştırma yapılacak tüm hastaneler için yazılı izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylere araştırmaya ilişkin bilgi verilerek sözlü onamları alınmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 33.83 ± 6.87 yıl olarak bulunmuştur. Hemşirelerin %70.8'i kadın, %29.2'si erkektir. Araştırmaya katılan kadın hemşirelerin %67.8'i evli, %61.5'i lisans mezunu, %21'i 10 yıldan fazla süredir yoğun bakımda çalışmaktadır. Katılımcıların %84.6'sının hastaya verdikleri bakımı yeterli bulduğu, %75.5'inin erkek hemşirelerin yeterli bakım verdiğini bildirdikleri bulunmuştur. Erkek hemşirelerin ise %69.5'inin evli, %45.8'inin lisans mezunu, %6.8'inin 10 yıldan fazladır yoğun bakımda çalıştığı, %86.4'ünün hastaya verdikleri bakımı yeterli bulduğu, %88.1'inin kadın hemşirelerin hastalara yeterli bakım verdiğini bildirdikleri bulunmuştur (Tablo 1). Araştırmaya katılan kadın hemşirelerin %77.6'sının bakım verenin cinsiyetinin önemli olmadığını, %84.6'sının hastalara yeterli bakım verdiğini ifade ettiği, %73.4'ünün kadınların bakımı daha yeterli yaptığını ifade ettiği bulunmuştur (Tablo 1). Araştırmaya katılan erkek hemşirelerin %79.7'sinin bakım verenin cinsiyetinin önemli olmadığı, %86.4'ünün hastalara yeterli bakım verdiğini ifade ettiği, %55.9'unun erkeklerin bakımı daha yeterli yaptığını ifade ettiği saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Yoğun bakımda çalışan bireylerin tanımlayıcı istatistikleri

Özellikler	Kadın (n=143) n (%)	Erkek (n=59) n (%)
Yaş		
21-30	50 (35.0)	24 (40.7)
31-40	63 (44.0)	28 (47.5)
41 yaş ve üzeri	30 (21.0)	7 (11.9)
Medeni durum		
Evli	97 (67.8)	41 (69.5)
Bekar	46 (32.2)	18 (30.5)
Eğitim durumu		
Lise	6 (4.2)	7 (12)
Önlisans	35 (24.5)	25 (42.4)
Lisans	88 (61.5)	27 (45.8)
Lisansüstü	14 (9.8)	-
Hemşireliğin bakım verici rollerine ilişkin hizmet içi eğitim alma durumu		
Evet	123 (86.0)	50 (84.7)
Hayır	20 (14.0)	9 (15.3)
Hemşirelerin yoğun bakımda çalışma süreleri		
1-4 yıl	57 (39.9)	33 (55.9)
5-10 yıl	56 (39.2)	22 (37.3)
10 ve üzeri yıl	30 (21.0)	4 (6.8)
Bakım verenin cinsiyetinin önemli olma durumu		
Evet	32 (22.4)	12 (20.3)
Hayır	111 (77.6)	47 (79.7)
Hasta bakım açısından düşünürsek hangisinin bakımı daha yeterli olma durumu		
Kadın	105 (73.4)	16 (27.2)
Erkek	8 (5.6)	33 (55.9)
Farketmez	30 (21.0)	10 (16.9)
Hastalara Verdiğiniz Bakımın Yeterli Olma Durumları		
Evet	121 (84.6)	51 (86.4)
Hayır	22 (15.4)	8 (13.6)
Karşı Cinsin Hastalara Yeterli Bakım Verme Durumları		
Evet	108 (75.5)	52 (88.1)
Hayır	35 (24.5)	7 (11.9)
Hemcinslerinizin Hastalara Yeterli Bakım Verme Durumları		
Evet	124 (86.7)	53 (89.8)
Hayır	19 (13.3)	6 (10.2)

Erkek hemşirelerin medeni durumu ile HBRTÖ alt ölçek puanlarından “Bireyi koruma ve haklarına saygılı olma” karşılaştırıldığında evli olan hemşirelerin bekar hemşirelere göre ortalama puanı daha yüksek bulunmuş olup bu durum istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$), (Tablo 2).

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet, yaş ve medeni durumları ile HBR-TÖ toplam puanları ve alt ölçek puanları arasında bir anlamlılık belirlenmemiştir ($p>0.05$), (Tablo 2).

Tablo 2. HBRTÖ Toplam puan ortalamaları ile katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması

Özellikler	HBRTÖ	Öz bakım ve	Bireyi koruma,	Tedavi
	Toplam Puan	danışmanlık	haklarına saygılı olma	sürecindeki rol
	X±SD	X±SD	X±SD	X±SD
Cinsiyet				
Kadın	63.3 ± 10.7	27.6 ± 5	16.7 ± 3	19 ± 3.7
Erkek	61 ± 11.3	26.1 ± 5.3	16.4 ± 3.4	18.5 ± 3.5
	p=0.219	p=0.052	p=0.767	p=0.520
	Z=-1.22	Z=-1.94	Z=-0.29	Z=-0.64
Kadın hemşireler için yaş				
21-30	62.7 ± 10.9	27.5 ± 5.2	16.2 ± 3.4	18.9 ± 3.4
31-40	63.8 ± 10.7	27.8 ± 5	16.9 ± 2.6	19.1 ± 4.1
41 yaş ve üzeri	63.2 ± 10.6	27.4 ± 4.8	16.9 ± 3.1	18.9 ± 3.4
	p=0.90	p=0.99	p=0.49	p=0.93
	X ² =0.19	X ² =0.01	X ² =1.42	X ² =0.13
Erkek hemşireler için yaş				
21-30	61.8 ± 11.1	27.3 ± 5.4	16 ± 3.2	18.5 ± 3.5
31-40	59.3 ± 12.5	24.6 ± 5.5	16.4 ± 3.9	18.2 ± 3.9
41-52	65.3 ± 4.4	27.7 ± 2.9	17.4 ± 1.8	20.1 ± 1.6
	p=0.192	p=0.36	p=0.381	p=0.319
	X ² =3.29	X ² =6.67	X ² =1.93	X ² =2.28
Kadın hemşireler için medeni durum				
Evli	63.1 ± 9.9	27.5 ± 4.7	16.8 ± 2.6	18.8 ± 3.6
Bekar	63.7 ± 12.3	27.8 ± 5.5	16.4 ± 3.7	19.5 ± 3.8
	p=0.61	p=0.72	p=0.97	p=0.40
	Z=-0.49	Z=-0.35	Z=-0.03	Z=-0.83
Erkek hemşireler için medeni durum				
Evli	60.4 ± 12.9	25.7 ± 5.9	16.5 ± 4	18.2 ± 3.9
Bekar	62.2 ± 6.5	26.9 ± 3.9	16.1 ± 1.5	19.3 ± 2.4
	p=0.98	p=0.52	*p=0.021	p=0.51
	Z=-0.02	Z=-0.63	Z=-2.30	Z=-0.67

*=P<0.05 X²=Kruskal Wallis Test Z=Mann-Whitney U

Araştırmaya katılan hemşirelerin bakım verenin cinsiyetinin önemi, karşı cinslerinin hastalara yeterli bakım verme durumları ve hemcinslerinin hastalara yeterli bakım verme durumları ile HBRTÖ toplam puanları ve alt ölçek puanları arasında herhangi bir anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Araştırmada hemşireliğin bakım verici rollerine ilişkin hizmet içi eğitim alma durumu ve hastalara verilen bakımın yeterli olduğunu düşünme durumu ile cinsiyetler karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin cinsiyetlerine göre bakım verici rolleri ile HBRTÖ toplam puan ortalamaları ile karşılaştırılması

Tanıttıcı Özellikler	HBRTÖ Toplam Puan	Öz bakım ve danışmanlık	Bireyi koruma, haklarına saygılı olma	Tedavi sürecindeki rol
	X±SD	X±SD	X±SD	X±SD
Kadın hemşirelere göre bakım verenin cinsiyetinin önemli olma durumu				
Evet	62.3 ± 12	26.8 ± 5.7	16.1 ± 3.3	19.4 ± 3.8
Hayır	63.6 ± 10.4	27.8 ± 4.8	16.8 ± 2.9	18.9 ± 3.7
	p=0.54	p=0.35	p=0.15	p=0.40
	Z=-0.61	Z=-0.92	Z=-1.41	Z=-0.82
Erkek hemşirelere göre bakım verenin cinsiyetinin önemli olma durumu				
Evet	62.1 ± 7.4	26.6 ± 4.7	16.3 ± 1.4	19.3 ± 3.1
Hayır	60.7 ± 12.1	25.9 ± 5.5	16.4 ± 3.8	18.4 ± 3.7
	p=0.61	p=0.86	p=0.17	p=0.57
	Z=-0.50	Z=-0.17	Z=-1.36	Z=-0.56
Kadın hemşirelere göre erkek hemşirelerin hastalara yeterli bakım verme durumu				
Evet	62.5 ± 11.3	27.2 ± 5.2	16.5 ± 3.2	18.8 ± 3.9
Hayır	65.6 ± 8.4	28.7 ± 4.2	17.1 ± 2.2	19.8 ± 3
	p=0.46	p=0.38	p=0.98	p=0.46
	Z=-0.73	Z=-0.86	Z=-0.02	Z=-0.72
Erkek hemşirelere göre kadın hemşirelerin hastalara yeterli bakım verme durumu				
Evet	60.6 ± 11.8	25.8 ± 5.5	16.3 ± 3.6	18.5 ± 3.6
Hayır	64.1 ± 5.8	27.9 ± 3.2	17.1 ± 1.5	19.1 ± 3.6
	p=0.86	p=0.95	p=0.31	p=0.81
	Z=-0.16	Z=-0.05	Z=-1.01	Z=-0.23
Kadın hemşirelere göre hemcinslerinin hastalara yeterli bakım veriyor olma durumu				
Evet	63 ± 11.1	27.4 ± 5.1	16.6 ± 3.1	18.9 ± 3.8
Hayır	65.3 ± 8	28.5 ± 4.5	17.1 ± 2	19.7 ± 2.6
	p=0.49	p=0.50	p=0.82	p=0.44
	Z=-0.68	Z=-0.66	Z=-0.22	Z=-0.77
Erkek hemşirelere göre hemcinslerinin hastalara yeterli bakım veriyor olma durumu				
Evet	60.6 ± 11.7	25.9 ± 5.5	16.2 ± 3.5	18.5 ± 3.5
Hayır	64.5 ± 6.3	27.3 ± 3.6	17.8 ± 1.8	19.3 ± 3.7
	p=0.42	p=0.58	p=0.24	p=0.56
	Z=-0.81	Z=-0.56	Z=1.20	Z=-0.59

Z= Mann-Whitney U

TARTIŞMA

Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları üzerine bazı değişkenlerin etkisini belirlemek için yürütülen bu araştırmada, araştırmaya katılan hemşirelerin HBRTÖ puan ortalaması 62.15±10 olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda da benzer sonuç bulunmuştur (Altınbaş ve İster, 2020; Bakır, 2019; Kalı, 2019; Yılmaz ve ark., 2017). Ölçekten alınabilecek puanlar değerlendirildiğinde, bu durum hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmada hemşirelerin cinsiyetlerine göre HBRTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında kadınların ortalama puanı erkeklerinkinden yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda da benzer sonuç bulunmuştur (Kul, 2021; Yılmaz ve ark., 2017). Kadınların geçmişten günümüze erkeklere göre daha fazla bakım işi ile ilgilennesinin bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın hemşirelerin %77.6'sı, erkek hemşirelerin ise %79.7'si hasta bireylere bakım veren hemşirenin cinsiyetinin önemli olmadığını ifade etmiştir. Literatürde hasta ve yakınları ile yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Akbulut-Başçı ve Yılmazel'in (2016) genç erişkinler ile yaptığı çalışmada araştırmaya katılanların %61.6'sının bakım aldıkları hemşirenin cinsiyetinin önemli olmadığını ifade etmişlerdir (Akbulut-Başçı & Yılmazel, 2016). Alan ve Uğur'un (2018) hasta ve yakınlarıyla yaptıkları çalışmada katılımcıların %70.9'u hemşirelerin uygulamadaki başarısının cinsiyetten daha önemli olduğunu, %71.3'ü ise erkek hemşirelerin ayırım yapılmaksızın her serviste çalışması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan hemşirelerin çoğunluğunu lisans mezunu hemşireler oluşturmaktadır. Hemşirelik lisans eğitimi boyunca teorik ve uygulama derslerinde hastalar arasında cinsiyet ayırımı yapılamayacağını öğretilmesinin, bu duruma neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın hemşirelerin %73.4'ü kadın hemşirelerin bakımında daha yeterli olduğunu düşündüklerini ifade ederken, erkek hemşirelerin ise %55.9'u erkek hemşireleri bakım vermede daha yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Uzun yıllardır bakım verici rol daha çok kadınlara atfedilmiştir (Kahraman ve ark., 2015; Liminana Gras et al., 2013). Geçmişten beri toplum tarafından kadınların ve erkeklerin yapacağı işler bölünmüş ve benimsenmiştir (Kahraman ve ark., 2015). Bu durumun yıllardır bakımın kadınlar tarafından yapılıyor olması nedeniyle erkek hemşirelerin, kadınların bakım verici rolüne yönelik, toplumsal cinsiyete dayanan algılarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin medeni durumları ile HBRTÖ ölçeğinin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma alt boyutu karşılaştırıldığında evli erkek hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının bekar erkek hemşirelerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularının aksine, Kul'un (2021) araştırmasında bekar olan hemşirelerin evli olan hemşirelere göre HBRTÖ puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir (Kul, 2021). Literatürde hemşirelerin medeni durumlarına göre bakım verici rollerine yönelik tutumlarının değerlendirildiği sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada evli bireylerin sosyal destek mekanizmaları daha güçlü, ev içi sorumluluklarını yerine getirme gereksinimleri daha fazla olduğundan dolayı evliliğin hemşireleri daha düzenli bir yaşam sürmeye yönlendirdiği belirtilmiştir (Taşkıran, 2013). Araştırmada elde edilen bulgunun evli erkeklerin, bekar erkeklere göre rol ve sorumluluklarının artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Evli erkek hemşirelerin bekar erkek hemşirelere göre bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucu bulunmuştur. Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ve yaş, cinsiyet, hemşirelerin

hastalara yeterli bakım verme durumu değişkenlerinin hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Çalışma bulgularından yola çıkarak evli ve bekar hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasındaki farkın, neyden kaynaklandığını tespit etmeye yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması:

Çalışma hazırlanırken; veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yazılması aşamalarında yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı:

Çalışma konsepti/Tasarımı: M.A., T.Y.B., Veri toplama: M.A, T.Y.B, Veri analizi ve yorumlama: M.A., T.Y.B., Yazı taslağı: M.A, T.Y.B., Makalenin son halinin onaylanması: İ.A.A., M.A., Denetleme/Danışmanlık: İ.A.A.

KAYNAKLAR

- Akbulut-Başçı, A. B., Yılmazel, G. (2016). Genç Erişkinlerin Erkek Hemşirelere Bakış Açısı. *G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN*, 2(2), 68-74.
- Alan, N., & Uğur, Ö. (2018). Hasta ve Yakınlarının Erkek Hemşirelere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Medical Sciences*, 13(1), 1-9.
- Altınbaş, Y. & Derya İster, E. (2020). Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumları ve Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(4), 246-254. DOI: 10.17942/sted.621856
- Arriado Marañón, A., Rodríguez-Martín, D., & Galbany-Estragués, P. (2019). Male nurses' views of gender in the nurse-family relationship in paediatric care. *International Nursing Review*, 66(4), 563-570.
- Bakır, H. (2019). Hemşirelerin Mesleki Değerleri ile Bakım Verici Roller Arasındaki İlişki. Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 42-49, Konya.
- Baykara, G. (2014). Hemşirelik Bakımı Kavramı. *Turkish Journal of Bioethics*, 1(2), 92-99.
- Bujang, A. R., Ali, M., & Zolkefli, Y. (2020). Working As Male Nurses In Brunei: A Qualitative Study. *IJCS*, 3(2), 33-40
- Coşkun, A., & Özdilek, R. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sağlığa Yansımaları ve Kadın Sağlığı Hemşiresinin Rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(3), 30-39.
- Cranley, L. A., Lam, S. C., Brennenstuhl, S., Kabir, Z. N., Boström, A.-M., Leung, A. Y. M., & Konradsen, H. (2021). Nurses' Attitudes Toward the Importance of Families in Nursing Care: A Multinational Comparative Study. *Journal of Family Nursing*, 28(1), 69-82.
- De Beer, J., Brysiewicz, P., & Bhengu, B. R. (2011). Intensive care nursing in South Africa. *SAJCC*, 27(1), 6-10.
- Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N., Özcan, A. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 108-144.
- Kalı, S. D. (2019). Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 31-35, Erzurum.
- Koç, Z., Bal, C., Sağlam, Z. (2010). Hastanede Yatarak Tedavi Görmekte Olan Hastaların, Erkeklerin Hemşirelik Mesleğine Katılımları ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi Sempozyum Özel Sayısı*, 324-9.
- Koçak, C., Albayrak, S. A., Büyükkayacı-Duman, N. (2014). Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(3), 16-21.
- Kul, Y. (2021). Pediatri Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Yaşam Kalitesi ile Bakım Verici Roller Arasındaki İlişki. Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Liminana-Gras, R., Sanchez-Lopez M.P., Saavedra-San Roman, A. I., Corbalan-Berna, F. J. (2013). Health and Gender in Female-Dominated Occupations: The Case of Male Nurses. *The Journal of Men's Studies*, 21 (2), 135-148.
- Ostergaard, B., Clausen, A. M., Agerskov, H., Brodsgaard, A. (2020). Nurses' attitudes regarding the importance of families in nursing care: A cross-sectional study. *Journal of Clinical Nursing*, 29, 7-8.
- Rajacich, D., Kane, D., Williston, C., & Cameron, S. (2013). If they do call you a nurse, it is always a "male nurse": Experiences of men in the nursing profession. *In Nursing forum*, 48 (1), 71-80.
- Taşkıran, F. (2013). İbni Sina Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Motivasyon ve Tükenmişliğini Etkileyen Faktörler.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 75-83, Ankara.
- Temmuz, G. (2016). Kadın Yoğun Meslekleri Erilleştirmeye Yönelik Stratejiler: Türkiye'de Erkek Hemşireler Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 96-144.
- Tuna, R., & Şahin, S. (2021). The effect of professional values of nurses on their attitudes towards caregiving roles. *International Journal of Nursing Practice*. 27(1), 1-10.
- Türk Dil Kurumu. (2019). [Erişim: 20 Şubat 2019]. Erişim adresi:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BAKIM
- Vanderspank-Wright B, Fothergill-Bourbonnais F, Malone-Tucker S, Slivar S. (2011). Learning end-of-life care in ICU: Strategies for nurses new to ICU. *Dynamics*, 22, 22-5.
- Yılmaz, D. U., Dilemek, H., Yılmaz, D., Korhan, E. A., Çelik, E., Rastgel, H. (2017). Attitudes and related factors for nurses in caregiving roles. *Int Refereed J Nurs Res*, 1, 83- 97.
- Zamanzadeh V, Valizadeh L, Keogh B, Monadi M, Negarandeh R, Azadi A. (2013). Choosing and remaining in nursing: Iranian male nurses' perspectives. *Contemporary Nurse*, 3665-78.